

– управління запасами підприємства, що передбачає їхнє коригування відповідно до умов діяльності, налагодження нових логістичних маршрутів, а також аналіз ефективності та доцільності формування запасів;

– *оптимізація грошових потоків* (підтримка платоспроможності підприємства через ефективне управління фінансовими потоками).

Отже, фінансовий менеджмент відіграє вирішальну роль у системі антикризового управління, забезпечуючи стабільність і стійкість підприємства в умовах економічної нестабільності та ризиків. Він спрямований на оптимізацію фінансових ресурсів, управління ліквідністю, зменшення витрат, розробку ефективних стратегій залучення капіталу та підтримку платоспроможності. Завдяки антикризовим інструментам фінансового менеджменту підприємство може швидко реагувати на зміни, мінімізувати втрати та відновлювати ефективність своєї діяльності.

Література

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL : <https://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Савків У.С., Лещук Г.В., Сидор Г.В. Державне управління соціально-економічною стабільністю країни та особливості застосування антикризових заходів в умовах воєнного часу. *Актуальні питання у сучасній науці. (Серія : Економіка)*, 2024. Вип 20. Т. 1. С. 390–403.
3. Савків У.С., Сидор Г.В., Тимків А.О. Управління ризиками зовнішньоекономічної діяльності в умовах війни. *Науковий вісник Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу. (Серія : Економіка та управління в нафтогазовій промисловості)*, 2022. 2(26). С. 79–87.

Синявський В.В.

здобувач PhD,

ДНУ «Академія фінансового управління»

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВИЛ ТРАНСФЕРТНОГО ЦІНОУТВОРЕННЯ В УКРАЇНІ

Трансфертне ціноутворення є важливою складовою міжнародного оподаткування. В умовах глобалізації міжнародні групи компаній (МГК) дедалі активніше розширюють свою присутність в юрисдикціях по всьому світу. Використовуючи відмінності у податкових системах та наявність пільгових режимів оподаткування, МГК в межах транскордонних операцій своїх компаній мінімізують податкові зобов'язання, зокрема, за рахунок трансфертного ціноутворення.

Усвідомлюючи зростання ризиків розмивання податкової бази та виведення прибутку з-під оподаткування, різні країни світу запроваджують до національного податкового законодавства правила трансфертного ціноутворення [1], а також укладають міжнародні договори про уникнення подвійного оподаткування з положеннями щодо коригування прибутку асоційованих (пов'язаних) підприємств, якщо умови операцій таких підприємств не відповідають ринковим умовам, які склалися в операціях між непов'язаними особами (принцип «втягнутої руки») [2].

Водночас міжнародні організації (зокрема, Організація Об'єднаних Націй (ООН), Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) та ін.) займаються розробкою документів в частині трансфертного ціноутворення, які містять рекомендації щодо аналізу операцій МГК на предмет відповідності принципу «втягнутої руки». Такими документами є Практичний посібник ООН з трансфертного ціноутворення для країн, що розвиваються (у редакції 2021 року) [3], та Наставови ОЕСР щодо трансфертного ціноутворення для транснаціональних компаній та податкових служб (у редакції 2022 року) [4].

Правила трансфертного ціноутворення запроваджено в Україні з 01 вересня 2013 року. Впродовж 2013-2024 рр. положення Податкового кодексу України [5] у сфері трансфертного ціноутворення суттєво еволюціонували, зокрема:

– Законом України від 28 грудня 2014 року №72-VIII до податкового законодавства України було імplementовано принцип «втягнутої руки» — загальноприйнятий міжнародний стандарт трансфертного ціноутворення, що є основоположним елементом Настанов ОЕСР і передбачає врахування не лише ціни операції, але й інших фінансових комерційних умов, які впливають на обсяг оподаткованого прибутку платника податків;

– Законом України від 07 грудня 2017 року № 2245-VIII передбачено контроль за господарськими операціями, що здійснюються між нерезидентом та його постійним представництвом в Україні, а також оновлено критерії визнання осіб пов'язаними та критерії формування переліку держав (територій), операції із резидентами яких визнаються контрольованими операціями;

– Законом України від 23 листопада 2018 року № 2628-VIII закріплено використання принципу превалювання економічної сутності над правовою формою, а також уточнено складові аналізу зіставності операцій;

– Законом України від 16 січня 2020 року № 466-IX та Законом України від 17 грудня 2020 року № 1117-IX запроваджено трирівневу структуру документації з трансфертного ціноутворення для МГК, уточнено особливості встановлення відповідності умов контрольованих операцій з сировинними товарами принципу «втягнутої руки», передбачено застосування концепції розумної економічної причини (ділової мети) для цілей трансфертного ціноутворення;

– Законом України від 18 червня 2024 року № 3813-IX удосконалено критерії визнання осіб пов'язаними, а саме доповнено економічними критеріями суттєвості обсягів доходів та витрат від зовнішньоекономічних операцій, отриманих від однієї особи, а також удосконалено критерії формування Переліку держав (територій) та Переліку організаційно-правових форм нерезидентів для цілей контролю за трансфертним ціноутворенням.

Таким чином, правила трансфертного ціноутворення в Україні характеризуються постійними змінами та удосконаленнями, зокрема, в частині приведення у відповідність до Настанов ОЕСР, які є загальноприйнятим методичним документом у сфері трансфертного ціноутворення.

Оскільки наразі Україна не є членом ОЕСР [6], застосування Настанов ОЕСР має рекомендаційний характер, а отже, існує необхідність у постійному удосконаленні правил трансфертного ціноутворення в Україні та приведенні їх у відповідність до останньої версії положень Настанов ОЕСР. Водночас чинна редакція статті 39 Податкового кодексу України [5] переважно базується на положеннях Настанов ОЕСР у редакції 2010 року [7] та містить лише деякі уточнення з Настанов ОЕСР у редакції 2017 року [8].

Варто зазначити, що Настанови ОЕСР у редакції 2022 року [4] містять суттєві доповнення та уточнення у порівнянні з Настановами ОЕСР 2010 та 2017 року, зокрема, в частині особливостей застосування методу розподілення прибутку, аналізу відповідності умов фінансових операцій і операцій між нерезидентами та їх постійними представництвами принципу «втягнутої руки», а також аналізу операцій з нематеріальними активами, які важко оцінити (Hard-to-Value Intangibles).

Водночас країни-члени ОЕСР не мають потреби у постійному оновленні своїх правил трансфертного ціноутворення, оскільки безпосередньо закріплюють посилення на Настанови ОЕСР у своєму податковому законодавстві або внутрішніх керівництвах та настановах (наприклад, Великобританія [9]).

Враховуючи вищезазначене, існує потреба у подальшому удосконаленні правил трансфертного ціноутворення в Україні та приведенні їх у відповідність до положень Настанов ОЕСР у редакції 2022 року і кращих податкових практик.

Серед напрямів подальшого удосконалення правил трансфертного ціноутворення в Україні варто виокремити такі:

– перегляд вартісних критеріїв визнання операцій контрольованими операціями (зокрема, застосування принципу «втягнутої руки» до всіх операцій між пов'язаними особами-

членами МГК незалежно від їх обсягу) та використання таких критеріїв з метою визначення обов'язку подання повної чи спрощеної звітності з трансфертного ціноутворення;

– уточнення етапів ідентифікації та точного визначення умов операцій для цілей їх подальшого аналізу на предмет відповідності принципу «витагнутої руки»;

– запровадження концепції послуг з низькою доданою вартістю та спрощеної документації з трансфертного ціноутворення для таких операцій;

– запровадження концепції DEMPE-аналізу (аналіз операцій з нематеріальними активами з урахуванням функцій розвитку, вдосконалення, обслуговування, захисту та експлуатації нематеріальних активів та розподіл прибутку у відповідності до їх виконання);

– створення спрощених форм звітності (звіту про контрольовані операції та документації з трансфертного ціноутворення) залежно від обсягу та типу контрольованих операцій;

– запровадження оновленої моделі штрафів, яка стимулює платників податків до здійснення самостійного коригування.

Приведення правил трансфертного ціноутворення в Україні у відповідність до Настанов ОЕСР та кращих податкових практик з урахуванням зазначених напрямів сприятиме підвищенню рівня дотримання платниками податків принципу «витагнутої руки» та збільшенню податкових надходжень до бюджету.

Література

1. Transfer Pricing Country Profiles. URL: <https://www.oecd.org/en/topics/sub-issues/transfer-pricing/transfer-pricing-country-profiles.html>

2. Model Tax Convention on Income and on Capital (Full Version). URL: https://www.oecd.org/en/publications/model-tax-convention-on-income-and-on-capital-full-version_9a5b369e-en.html

3. United Nations Practical Manual on Transfer Pricing for Developing Countries (2021). URL: <https://financing.desa.un.org/document/un-practical-manual-transfer-pricing-developing-countries-2021>

4. OECD Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations 2022. URL: https://www.oecd.org/en/publications/oecd-transfer-pricing-guidelines-for-multinational-enterprises-and-tax-administrations-2022_0e655865-en.html

5. Податковий кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

6. OECD Members and partners. URL: <https://www.oecd.org/en/about/members-partners.html>

7. OECD Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations 2010. URL: https://www.oecd.org/en/publications/oecd-transfer-pricing-guidelines-for-multinational-enterprises-and-tax-administrations-2010_tpg-2010-en.html

8. OECD Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations 2017. URL: https://www.oecd.org/en/publications/oecd-transfer-pricing-guidelines-for-multinational-enterprises-and-tax-administrations-2017_tpg-2017-en.html

9. Taxation (International and Other Provisions) Act 2010. URL: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2010/8/section/164>

Скрипник Г.О.

кандидат економічних наук, доцент

Римар А.В.

здобувач вищої освіти

Державний податковий університет

ДЕРЖАВНА ФІНАНСОВА ПІДТРИМКА ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

В сучасних умовах національної економіки слід враховувати будь-які трансформації сектору підприємництва. В процесі розвитку підприємства потребують певних ресурсів для покращення свого функціонування. Також важливим є те, що розвиток підприємництва являється чинником у сфері створення конкурентного середовища, та сприяє підвищенню рівня